

STATSRÅDETS FÖRORDNING OM ÄNDRING AV 12 § I STATSRÅDETS FÖRORDNING OM FISKE; REGLERINGEN AV FISKE EFTER SIK MED NÄT**HUVUDSAKLIGT INNEHÅLL**

Det föreslås att statsrådet utfärdar en förordning om ändring av 12 § i förordningen om fiske. Genom ändringen höjs det knutavstånd som allmänt används vid fiske efter sik med nät från nuvarande 43 millimeter till 45 millimeter inklusive i Kvarkenområdet, där man för närvarande får använda nät med 40 millimeters knutavstånd. Efter en behövlig övergångsperiod avses förordningen träda i kraft vid ingången av 2023.

MOTIVERING**1. Bakgrund***Utvecklingen av sikfisket*

Siken är den värdefullaste arten inom det småskaliga kustfisket, med ett fångstvärde som kommer före fångstvärdena för abborre och lax, vilka kommer på andra och tredje plats. Sik fiskas med nät särskilt i Kvarken och Bottenviken, och även en stor del av den totala fångsten av sik fås i detta område. I Bottenhavet, Skärgårdshavet och Finska viken är fiske efter sik med ryssja av större betydelse.

Fångsterna av sik i havet inom det kommersiella fisket har minskat stadigt sedan 2010 (647 ton) och utgör nu endast cirka hälften av detta (år 2020, 395 ton). Likaså har fiskeansträngningen i havet för sik och även annat nätfiske ungefär halverats under denna tid. Detta beror delvis på att antalet kommersiella fiskare minskat, på de skador som säljar orsakar och på att fisket försvåras till följd av det.

Den uppskattade fångsten av sik i havet inom fritidsfisket är av samma storleksklass som fångsten inom kommersiellt fiske (år 2018, 314 ton), men den har inte minskat väsentligt efter 2010. Fångsten av sik inom fritidsfisket sker i huvudsak med nät. Under de senaste åren har mete efter sik ökat i popularitet.

Den statistik över fångst med håv som samlats från Kukkolaforseen i Torne älv sedan 1980-talet visar att vandringsvikens medelstorlek har minskat och att lekvandringen har senarelagts. Den oroväckande förändringen när det gäller sikens minskade storlek anses bero på det långvariga kraftigt selektiva nätfisket till havs. Fångsterna har också minskat jämfört med 1980-talet, men har stabiliserats på 2010-talet.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 31 augusti 2012 en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram förslag för främjandet av hållbart fiske av havsgående sikbestånd. Arbetsgruppen lämnade sin promemoria den 15 februari 2013 (JSM:s

arbetsgruppspromemoria 2013:2), där man gick igenom information om sikbeståndens tillstånd, vandringsvikens hotade status och sikfisket.

På basis av arbetsgruppens förslag ändrades förordningen om fiske (1116/1982, 14 a §) år 2013 så att det knutavstånd som ska användas i nät vid fiske efter sik i havet fastställdes till ett knutavstånd på minst 43 millimeter. I nuvarande statsrådsförordning om fiske (1360/2015) finns bestämmelsen i 12 §. I Kvarkenområdet tilläts dock användning av ett knutavstånd på minst 40 millimeter och i Bottenviken vid fiske efter havslekande sik ännu mindre knutavstånd.

Naturresursinstitutets uppskattning

Enligt Naturresursinstitutet består sikfångsten av en mängd olika bestånd och ekotyper. Fångsterna består huvudsakligen av vandringsvik som härrör från utplanteringar, vandringsvik som härrör från naturlig yngelproduktion, havslekande sik som fortplantar sig i naturen och i liten utsträckning även av utplanterad havslekande sik. Fångstandelarna varierar enligt område och tidpunkt.

Största delen av den vandringsvik som fiskas härrör från utplanteringar, endast beståndet av vandringsvik i Torne älv är för närvarande främst beroende av naturlig produktion. I utbyggda älvar förekommer naturlig produktion i liten grad i de områden som ligger nedanom dammarna i flera älvar som mynnar ut vid kusten, men de lekande fiskarna är sannolikt huvudsakligen av utplanterat bestånd.

I Bottniska viken förökar sig havslekande sik i dag naturligt närmast i Bottenviken och på enstaka mindre platser i kustområdet söder om Kvarken. I östra Finska viken har siken också konstaterats föröka sig naturligt på basis av yngelobservationer, men beståndens situation har inte bedömts närmare.

Naturresursinstitutet har hösten 2021 samlat in uppgifter om sikfiske och sikbestånd samt bedömt möjligheterna till effektiviserad reglering av kustfisket. Naturresursinstitutets viktigaste iakttagelser är följande:

- År 2010 klassificerades vandringsviken i havsområdet som starkt hotad i Finland. Hotkategorin har i den senaste hotbedömningen från 2019 kvarstått, eftersom det inte har skett några förändringar i vandringsvikens situation.
- Trots att fångsten minskat under de senaste åren har fångsten av sik i havsområdet redan under flera års tid huvudsakligen bestått av sik som inte har uppnått könsmodning.
- I Kvarkenområdet är det tillåtet att fiska sik med ett knutavstånd på 40 mm. Syftet med undantaget är att tillåta fångst av lokala, snabbväxande bestånd av havslekande sik. På basis av nya märkningsuppgifter beter sig och växer de snabbväxande havslekande sikbestånden i Kvarkenområdet, såsom sikbeståndet i Malax, på samma sätt som vandringsviken. Det finns således egentligen inga grunder för undantaget i fråga om dessa bestånd.

- Minskningen av fisket och särskilt fiskeansträngningen i hela Bottniska viken har haft och kommer troligtvis också i fortsättningen att ha större betydelse för sikbeståndet än regleringen av knutavståndet för nätfisket.
- De allt starkare gråsäls- och vikarstammarna orsakar en betydande naturlig dödlighet hos sik. Enligt undersökningar ligger denna naturliga dödlighet på samma nivå som den fiskedödlighet som det kommersiella fisket orsakar. Dessutom orsakar sälarna de största skadorna på fångst och fiskeredskap just när det gäller sikfisket.
- Det viktigaste syftet med den reglering av knutavståndet som genomfördes 2013 var att stärka de bestånd av sik som stiger upp i älvar och att öka medelstorleken på fångad sik. Hittills har syftet uppnåtts endast delvis.
- Till följd av det minskade nätfisket och sälarnas ökade predation på sik kan det hända att en skärpning av regleringen kanske inte leder till någon ytterligare nytta, åtminstone inte vad gäller fångstmängden eller fångstvärdet.
- Samtidigt som sälstammen vuxit har utplanteringen av sik minskat och i Torne älv har utplanteringen av sik upphört.

2. Förslag

Att öka det knutavstånd som allmänt används vid fiske efter sik med nät är en viktig och tillgänglig metod för att försöka förbättra tillståndet hos bestånden av vandringsik. Dessutom behövs andra riktade åtgärder som kan bidra till att minska sälarnas predation på sik.

Därför föreslås det att knutavståndet på 43 millimeter i förordningen om fiske ökas till minst 45 millimeter från ingången av 2023. För ikraftträdandet av bestämmelsen föreslås en övergångstid på nästan ett år, som ska göra det lättare för alla, men i synnerhet kommersiella fiskare, att anpassa sig till ändringen och ge dem tid att skaffa nya nät.

Syftet med förslaget till ändring av förordningen om fiske är att förbättra tillståndet för de bestånd av vandringsik som klassificerats som starkt hotade samt för andra sikbestånd i havet. Genom förslaget främjas i enlighet med lagen om fiske med utgångspunkt i bästa tillgängliga information ett hållbart fiske på lång sikt (nyttjande och vård av fiskresurserna på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt, så att en uthållig och mångsidig avkastning av fiskresurserna, fiskbeståndens naturliga livscykel samt mångfalden hos och skyddet av fiskresurserna och den övriga vattennaturen tryggas), och förslaget gäller både kommersiellt fiske och fritidsfiske.

Dessa bestämmelser ska inte tillämpas i det tillämpningsområde i havet som avses i 2 § i fiskestadgan, som utgör en väsentlig del av gränsälsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige (FördrS 91/2010), eftersom fiskestadgan innehåller särskilda bestämmelser om det sikfiske som bedrivs inom det tillämpningsområdet. Avsikten är att de åtgärder för att reglera fisket i Torne älv som stöder sikbeståndet ska behandlas som en del av de årliga förhandlingarna med Sverige. En begäran om utlåtande som gäller detta har skickats separat.

Förslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet. Hösten 2021 har det på basis av Naturresursinstitutets presentationer ordnats diskussionsmöten med intressentgrupper för fiske om vandringsvikens och andra sikbestånds tillstånd och om sikfisket, vilka har utgjort underlag för beredningsarbetet vid ministeriet.

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering konstateras det att *”Fisket bedrivs så att det tryggar livskraftiga och hållbara fiskbestånd. Fisket ska regleras på ett sådant sätt att beståndens genetiska diversitet inte äventyras”*. Genom detta förslag till förordning genomförs skrivningen i fråga i regeringsprogrammet.

3. Detaljmotivering

12 § Bestämmelser om nätfiske

Det föreslås att nätfiske efter sik till havs regleras genom en ändring av 12 § 4 mom. i förordningen om fiske så att det minimiknutavstånd i nät som allmänt ska tillämpas ökas vid fiske efter sik i havet från nuvarande 43 millimeter till 45 millimeter.

I förslaget har det beaktats att det i Bottenviken fiskas bestånd av havslekande sik som är i bättre tillstånd och såsom en mer småvuxen form av sik förutsätter användning av nät med mindre knutavstånd. I detta fiske får man som bifångst vandringsvik, men inte betydande mängder. Därför föreslås det att det i de två områden i Bottenviken som avses i 12 § 4 mom. 1 och 2 punkten utöver ett knutavstånd på 45 mm enligt den allmänna regeln också tillåts nuvarande mindre knutavstånd (27–30 mm och 30–35 mm). Dessa mindre knutavstånd som från och med 2013 tillämpats i Bottenviken och som gör det möjligt att fiska bestånd av havslekande sik ska således förbli i kraft.

Bestämmelserna om nätens knutavstånd föreslås områdesvis vara följande:

- 1) minst 27 millimeter och högst 30 millimeter eller minst 45 millimeter norr om latituden 64°00'N,
- 2) minst 30 millimeter och högst 35 millimeter eller minst 45 millimeter i havsområdet mellan latituderna 64°00'N och 63°30'N,
- 3) minst 45 millimeter i havsområdet söder om latituden 63°30'N.

Förslaget innebär att regleringen av sikfisket skärps särskilt i Kvarkenområdet, där något mindre än en tredjedel av Finlands fångst av sik i havsområdet fås. Det mindre knutavståndet på 40 mm som tillämpas i Kvarkenområdet slopas och det allmänna knutavståndet på 45 millimeter ska tillämpas i området. I detta område fångas förutom vandringsvik även havslekande sik samt lokal skärgårdssik och en betydande mängd abborre, i samband med vilken man som bifångst får sik.

I syfte att definiera sikfisket och effektivisera övervakningen ska det i paragrafen på samma sätt som för närvarande anges att som fiske efter sik med nät betraktas ett fiske där minst hälften av fångstens vikt utgörs av sik.

Ikraftträdande

Ändringen av förordningen om fiske föreslås efter en övergångsperiod på under ett år träda i kraft den 1 januari 2023. På detta sätt har fiskare möjlighet att skaffa nya nät och fortfarande använda de nuvarande näten under 2022. Detta underlättar i synnerhet kommersiella fiskares anpassning till ändringen.

4. Förslagets konsekvenser

År 2020 uppgav sammanlagt 783 kommersiella fiskare (grupperna I och II) att de fått sikfångst med nät i havsområdet vid det finländska fastlandet. Av de kommersiella fiskarna uppgav 176 st. att de fått sammanlagt mer än 200 kilo sik, 83 st. att de fått mer än 500 kilo samt 41 st. att de fått mer än 1 000 kilo sik i Bottniska viken och Skärgårdshavet. I Kvarkenområdet fanns det i samma fångstklasser för sik 82, 59 och 39 kommersiella fiskare. Således fick fiskare i Kvarkenområdet de största fångsterna per fiskare och det fanns flest sikfiskare i det området.

Konsekvenserna av regleringen av knutavståndet i nät och bedömningen av konsekvenserna är förenade med stor osäkerhet. Det kan dock bedömas att fångsterna för dem som fiskar sik med nät kommer att minska till följd av förslaget från början av 2023 åtminstone till slutet av 2024. Det är svårt att uppskatta hur stor minskning av fångsten det blir och hur den fördelas regionalt. Det är sannolikt att en del av fångsterna förskjuts norrut till Bottenviken eller Torne älv och att den relativa andelen för fångst med ryssja av hela sikfångsten ökar i det kommersiella fisket. I Kvarkenområdet antas fångsten minska mest, eftersom ändringen av det knutavstånd som krävs är störst i detta område. I Kvarken är också antalet kommersiella fiskare som specialiserat sig på sikfiske och som påverkas av ändringen störst.

Nätet är det viktigaste fångstredskapet vid fritidsfiske efter sik och det ger cirka 80-90% av de årliga fångsterna. Fångsten av sik som man fick i Fastlandsfinlands havsområden med fritidsfiskares nät var år 2018 ca. 250 ton och av denna fångst fick man ungefär hälften på havsområden i Österbotten. Fritidsfiske är mer allmänt ett blandfiske av olika arter (t.ex. abborre och sik) än det kommersiella fisket. Eftersom fiske där minst hälften av fångstens vikt utgörs av sik enligt förordningen betraktas som nätfiske efter sik, kan den föreslagna ändringen påverka de minsta knutavstånden som fritidsfiskare använder även vid annat fiske än sikfiske. Fritidsfiskare som bedriver blandfiske, dvs. fiskare som fiskar flera olika fiskarter med nät, kan på förhand försäkra sig om att bestämmelsen följs t.ex. genom att använda endast nät som är tillåtna vid fiske efter sik. I synnerhet vinternätfisket bedöms påverkas av den föreslagna ändringen. Ändringen av knutavståndet påverkar bland annat nätfisket som riktar sig efter abborre och gös om det utövas under tider och i områden där man förutom sik får dessa arter i fångsten och de nuvarande bestämmelserna om knutavstånd inte redan begränsar fisket. Den föreslagna ändringen av nätets knutavstånd är störst i det centrala fiskeområdet i Kvarken.

Konsekvenserna av en minskad fiskedödlighet för sikbeståndet beräknas bli begränsade, eftersom den naturliga dödlighet som orsakas av sälar även i fortsättningen hålls på en hög nivå. Regleringen av sikfisket kommer med tanke på nuvarande sälpredation således sannolikt inte att leda till att sikfångsten och dess värde ökar. Höjningar av nätets minsta knutavstånd inverkar dock i regel positivt på fiskbestånden.

De lekfiskar som når fram till älvar och deras mynningar kan bli fler och deras medelstorlek öka.

Användningstiden dvs. hållbarheten för nät i sikfisket varierar och kan beroende på området för fisket vara från ett till fem år. I områden med större sälskador är också användningstiden för nät kortare. En under ett års övergångsperiod för ikraftträdandet av nya bestämmelser är beroende på området för fisket därmed en kort period för att förnya näten. Investeringsstöd beviljas ändå inte åt kommersiella fiskare för att förnya näten, utan för investeringar i mera selektiva redskap som ger skydd mot säl så som ryssjor.

Den abborrfångst som fås i samband med sikfiske kommer åtminstone tillfälligt att minska och i Kvarken proportionellt sett mer än i andra områden. Det är möjligt att sikfisket och abborrfisket avskiljs från varandra mer än nu.

Utifrån nuvarande material är det svårt att exakt bedöma de ekonomiska konsekvenserna på kort och lång sikt, men sannolikt kommer lönsamheten i det kommersiella fisket i kustområdet åtminstone på kort sikt att försämrats till följd av regleringen av knutavståndet.

5. Andra förslag som har samband med förslaget

Naturrekursinstitutet har påpekat att den allt starkare gråsäls- och vikarstammen orsakar betydande naturlig dödlighet hos sik. Enligt undersökningar ligger denna naturliga dödlighet på samma nivå som den fiskedödlighet som det kommersiella fisket orsakar. Dessutom orsakar sälarna de största skadorna på fångst och fiskeredskap just när det gäller sikfisket.

Statsrådet har utfärdat en förordning om tidsbestämt understöd för kostnaderna för avlägsnande av gråsälshanar som orsakar skador för kommersiellt fiske och fiskodling (184/2020). Syftet med de understöd som beviljas med stöd av den förordningen är att ersätta de kostnader som avlägsnandet av gråsälshanar som orsakar skador medför för kommersiella fiskare och fiskodlare.

Förordningen har tillämpats sedan april 2020 och man har fått praktisk erfarenhet av genomförandet av systemet. På basis av erfarenheterna har det bedömts att det nuvarande understödsbeloppet på 250 euro för inledande hantering av gråsälshanar (ilandförande och provtagning för forskning) inte motsvarar det faktiska inkomstbortfall och de faktiska kostnader som kommersiella fiskare och fiskodlare orsakas.

Att avlägsna en gråsälshane som orsakar skador t.ex. i närheten av en ryssja är krävande och förutsätter ofta att mer än en arbetsdag används för det. Detta går ut över fiskarens eller fiskodlarens egentliga arbete och fiskarens fångst. Det nuvarande understödsbeloppet på 250 euro motsvarar således inte kostnaderna och det föreslås att det höjs, liksom även understödsbeloppet för nedgrävandet och intyget som ges om bortskaffandet av gråsälshanar.

Den senaste tidens observationer har också visat att sälarna orsakar ytterst skadlig predation vid mynningar av de älvar som hör till vattendrag för vandringsfisk, där

vandringssiken förökar sig. Detta har bl.a. betydligt minskat romtagning från sik, vilket sannolikt kommer att minska utplanteringen av yngel samt sikfångsterna under de kommande åren. Därför är det behövt att utvidga förordningens tillämpningsområde till att omfatta även älvar som hör till vattendrag för vandringsfisk och deras mynningsområden. Avlägsnande av gråsälshonar särskilt från dessa områden är till stor nytta för bestånden av vandringsfisk och fisket.

Förslaget till förordning som gäller dessa ändringar är samtidigt på remiss på basis av en annan begäran om utlåtande.

Dessutom är det motiverat att tillsammans med Naturresursinstitutet och kommersiella fiskare starta ett forskningsprojekt för att utreda ursprunget för den sik som fås i Kvarkenområdet och möjligheten att på hösten fiska lokal sik med nuvarande knutavstånd på 40 millimeter. Naturresursinstitutet har indikerat en sådan möjlighet, men den förutsätter närmare forskning.

Dessutom behöver Naturresursinstitutets forskningsarbete för att utveckla sälskrämmor och inrätta sälfria områden även inriktas på att skydda sikfisket mot sälar. Siken är som den värdefullaste arten också utsatt för de största sälskadorna.

Statsrådets förordning om ändring av 12 § i statsrådets förordning om fiske

I enlighet med statsrådets beslut

ändras 12 § 4 mom. i statsrådets förordning om fiske (1360/2015) som följer:

12 §

Bestämmelser om nätfiske

Vid fiske efter sik i havet ska knutavståndet i nät vara

- 1) minst 27 millimeter och högst 30 millimeter eller minst ~~453~~ millimeter norr om latituden 64°00'N,
  - 2) minst 30 millimeter och högst 35 millimeter eller minst ~~453~~ millimeter i havsområdet mellan latituderna 64°00'N och 63°30'N,
  - 3) minst ~~450~~ millimeter i havsområdet ~~mellan latituderna 63°30'N och 62°30'N,~~
  - 4) ~~minst 43 millimeter~~ söder om latituden ~~632~~°30'N.
-

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2023.